

litičkih stranaka koje djeluju unutar Bosanskoga sabora, do najnovijih previranja na medijskoj i političkoj sceni.

Konačno, posljednje poglavlje je posvećeno razvoju biblioteka, od biblioteka "staroga svijeta" do najnovijih biblioteka u Bosni i Hercegovini. Dostatna je pažnja posvećena "dvjema kristalnim noćima" (paljevina Orientalnog instituta i paljevina Nacionalne i univerzitetske biblioteke 1992. godine).

Na kraju, mada knjiga nema zaključka, ili onoga što se ponekada i ponegdje naziva "završna razmatranja" valja istaknuti kako će ova knjiga biti od najveće koristi upravo onima kojima je i izvorno namijenjena – studentima i onima koji se spremaju polagati bibliotečke stručne ispite. ■

Husnija Kamberović

Dr. Husnija Kamberović: *Husein-kapetan Gradašćević (1802-1834). Biografija. Uz dvjestotu godišnjicu rođenja.* Izdavač: BZK "Preporod", Gradačac, 2002., str. 125.

Monografija dra Husnije Kamberovića *Husein-kapetan Gradašćević (1802-1834). Biografija. Uz dvjestotu godišnjicu rođenja* predstavlja popularno pisano djelo, ali zasnovano na faktima i relevantnim historijskim dokumentima, koji dosad nisu bili na dohvata ruke ni običnom čitaocu ni naučnicima. Autor, na osnovu historijskih činjenica, prezentira Husein-kapetanovo djetinjstvo, mladost i privatni život. Ne ostavlja dilemu da je to bio veliki čovjek i junak nad junacima, koji časno proživljava svoj kratki život. Zna se da *Husein-kapetan* nije želio vlast pod svaku cijenu, pa kada je trebalo donijeti odluku sve je potčinio svojoj domovini i njenoj autonomiji. Sultan je tražio pokornost, i u jednoj naredbi velikog vezira, između ostalog, se kaže: "*Ne daj Bože, ako se ispostavi da vi ubuduće budete uporni na isticanju pripadnosti užoj domovini i lokalističkom fanatizmu, ja ću odmah, s jakim vojnim snagama udariti na vas, pa ću v taj kraj, pomoću carske sile i moći, kao i ostale krajeve, dovesti u red i zvesti strah, kakav nikada do sada niste imali...*"¹ Naravno, želja da Bosnu oslobodi i ponos plemića, nisu Husein-kapetanu dozvolili da ove uvje-

¹ Salih Hadžihuseinović Muvekkit: *Povijest Bosne*, Knj. II, Sarajevo, 1999, str. 938.

te prihvatiti. Međutim, mnogi begovi nisu dijelili njegovo mišljenje. Husein-kapetan je vjerovao da su i Ali-aga Rizvanbegović i Smail-aga Čengić uz njega, ali su pokazali da su se borili za vlast, a ne za domovinu. Upravo o tome, na jedan samosvojan način, govori monografija dra Husnije Kamberovića, ispričana pitkim jezikom i jednostavnim i razumljivim stilom.

Knjiga je koncipirana kao klasična biografija, a to znači da prati život Husein-kapetana od vremena njegovoga rođenja do smrti. Dakako, autor Husein-kapetanov životni put smješta u širi kontekst historijskih zbivanja prve polovine 19. stoljeća, promjena u Osmanskom carstvu i odraza tih promjena na Husein-kapetanov život. Osim toga, Husein-kapetanov život se promatra kroz povijest obitelji Gradašćević i povijest Gradačca, rodnog mjesta mladog kapetana. Za sve detalje u kratkom Husein-kapetanovom životu autor nije pronašao podjednako iscrpne podatke. Malo je vjerodostojnih podataka o djetinjstvu kapetanovom, ali je to nadomješteno raznim izvorima druge vrste, koji bacaju nešto više svjetla na vrijeme u kojem je Husein-kapetan rastao, zatim na stanje u njegovoj porodici, odnos prema roditeljima i braći i utjecaj koji su na njega ostavili otac Osman-kapetan i brat Murat-kapetan, o obrazovanju i prvim učiteljima i slično. Detalji iz vremena njegovoga upravljanja Gradačaćkom kapetanijom, o njegovim graditeljskim poduhvatima, odnosima prema stanovnicima njegove kapetanije, dosad su bili, uglavnom, razbacani po raznim požutjelim i teško dostupnim časopisima i novinama. Ovom knjigom su požutjele i zaboravljene stranice iz života Husein-kapetana Gradašćevića izašle na svjetlo dana.

Knjiga je podijeljena u nekoliko zanimljivih poglavlja: Riječ čitaocu; Porijeklo; Mladost; Porodični život; Na čelu Gradačaćke kapetanije; Graditeljska aktivnost Husein-kapetana; Na čelu Bosanskog ejaleta; Husein-kapetan kao vojskovođa; Progonstvo; Smrt; Sudbina Husein-kapetanove imovine; Husein-kapetan u znanstvenoj literaturi. Djelo ne ostaje samo na razini dosadašnjih saznanja, nego obiluje i mnogim veoma interesantnim novim prikazima detalja iz Husein-kapetanovog života. Korisna je činjenica da je autor u ovoj knjizi na jednom mjestu uporedio različita mišljenja, prisutna u dosadašnjoj literaturi, o pojedinim događajima iz Husein-kapetanova života, te upozorio na različite krive interpretacije. Djelo je opremljeno naučnim aparatom: Sažetkom, Literaturom i Registrom ličnih imena. Treba posebno istaknuti tehničku opremljenost knjige, brojne fotografije u boji, te tiraž od 3.000 primjeraka, što za naše tržište knjiga djeluje fantastično. Ovo djelo, bez sumnje, poslužiće posebno studentima historije, ali i đacima srednjih škola kao izuzetan udžbenik, iz koga će dosta naučiti iz prošlosti svoje domovine. Svakako, dobro će doći i znanstvenim radnicima da dođu do podataka o privatnom životu Husein-kapetana, koji do sada nisu bili na dohvata ruke. ■

Lamija Hadžiosmanović